

Fikret Ahmetbašić

Selo Buk kod Džakula

Položaj, ime i tip naselja

Buk je ustvari manje selo koje se prostire na sjeveroistočnoj strani Džakula, prema Donjoj Međidi. Iako se nalazi u sastavu Mjesne zajednice Džakula, Buk nije povezan sa centrom tog sela, ali ima dobar prilaz makadamskim putem iz pravca Donje Međide i Biberova Polja. Po površini nije veći od jednog kvadratnog kilometra, leži na nadmorskoj visini od 250 metara, ima 80 kuća i oko 400 stanovnika, isključivo bošnjačke nacionalnosti.

Buk je dobio naziv po istoimenom potoku koji protječe pored mahale Ibrići, kroz njive i livade koje se takođe zovu Buk. Poznato je da se vodopadi ili slapovi u narodu zovu bukovi - mjesta na kojima se voda obrušava i buči.

Buk je naselje mahalskog, zbijenog tipa. Kuće su gusto jedna uz drugu, a mahale su povezane dobrim makadamskim putevima. Kuće su razbacane, ima ih dosta građenih između dva svjetska rata pa i starijih. - u novije vrijeme grade se kuće savremenijeg tipa i izgleda. Siromaštvo koje je nekada ovdje u velikoj mjeri vladalo - polahko nestaje i pri svome je kraju. Selo danas ima četverorazrednu osnovnu školu, telefonsku mrežu, električnu struju, prodavnicu mješovitih robe, mekteb...

Oduvijek se ovdje teško živjelo. Većina stanovništva pripadala je kategoriji siromašnih. Prvi Bučanin obavio je hadž tek 1978. godine. To je i danas jedini hadžija iz ovog sela.

Škole

Četvororazredna osnovna škola posluje kao područna škola u sastavu osmoljetke u Džakulama. Do otvaranja škole u Buku, samo poneko dijete pohađalo je školu u Donjoj Međidi. Uglavnom su ostajali nepismeni, što je ostavilo trajne posljedice u ovom selu. Prvi učitelj u Buku bio je Izet Hivzefendić iz Gračanice.

Trgovačke radnje

Ne pamt se da je u Buku ikada postojao dućan. Prvu savremenu trgovinsku radnju u ovom selu otvorilo je Trgovinsko preduzeće "Bosna" iz Gračanice. Prvi trgovac u toj prodavnici bio je Azem Jukić iz Trnovaca. Zbog nerentabilnosti ta je prodavnica brzo zatvorena. Prvu privatnu prodavnicu 1991. godine otvorio je Džemal Alić iz Mehmedovića, ali ni ta prodavnica nije bila duga vijeka, brzo se iselila i prestala sa radom. Privatnu trgovinu u Buku koja ima naziv "Bučanka" danas drži mještanin tog sela Hajrudin Hevešević. Nedugo zatim "Bosna" je zatvorila tu svoju prodavnicu.

Porijeklo i razmještaj stanovništva

U četiri mahale Buka - Bukvik, Mašići, Heveševići i Ibrići - danas žive sljedeće familije: Habibovići, Heveševići, Muratovići, Okanovići, Kulovići, Mrkonjići, Sejdinovići, Hodžići i Ibrići.

U mahali Mašići žive Muratovići, Kulovići i Heveševići. Interesantno je da u ovoj mahali kao i u cijelom Buku nema ni jedne familije Mašića, niti se pamt da je ikada postojala;

U mahali Bukvik žive Habibovići, Hodžići i Muratovići;

U mahali Heveševići žive samo Heveševići;

U mahali Ibrići žive Okanovići, Ibrići i Kulovići.

Do prije petnaestak godina u Buku je živjela i familija Mujagić, koja je sa smrću posljednjeg muškog potomka Šahdana Mujagića izumrla.

O porijeklu ovdašnjeg stanovništva u najvećoj mjeri nije se održala tradicija, niti se može tvrditi da su dobiveni podaci od kazivača potpuno tačni, ali ima i apsolutno sigurnih podataka o nekim familijama.

Za Okanoviće se zna da potiču iz Doborovaca, odakle se u Buk pedesetih godina 19. stoljeća doselio na "ženevinu" Hašim Okanović. Danas postoji samo jedno domaćinstvo sa dva muška potomka koji imaju to prezime.

mjesni mekteb u centru sela. Ko je darovao parcelu za groblje niko ne zna pouzdano, ali se pretpostavlja da je darodavac iz familije Heveševića. Niko od kazivača ne zna koliko je ovo groblje staro. Neki smatraju da se tu ljudi "kopaju" zadnjih 200 godine. Prosijecanjem puta prema Bučkoj vodici i mahali Bukvik, te dalje prema Donjoj Medidi groblje je presječeno na dva dijela.

Ovdje nema porodičnih grobalja, niti ima tragova da su ikada postojala.

Vodenice

Jedina vodenica potočara koju je Buk ikada imao nalazila se na potoku koji se formirao oticanjem vode sa izvora Bučka vodica. Vodicu je podigao mehmed Habibović 1964. godine. Nije bila ni "poredovnička" ni "ujmara", već je služila svima u selu - nije imala stalnog mlinara. Srušena je sedamdesetih godina i nikada više nije obnavljana.

Vodoposkrba

Bučani se snabdijevaju vodom iz vodovoda kojim su prije 30 godina doveli vodu sa izvora Studenac, dva kilometra odaljenog od sela. Na sredini puta prema Džakulama, ispod Kučinaca. Vodospremište (bazen) nalazi se na parceli Njiva, odakle je voda razvedena po mahalama. Prije izgradnje vodovoda, mještani su se snabdijevali vodom iz bunareva, kojih i danas u Buku ima desetak - ispravnih.

Postoji i jedan privatni vodovod. Braća Mujo i Halil Habibović doveli su prirodnim padom svojim kućama vodu sa izvora Bučka vodica koju i danas koriste.

Razvojem sela, dolazi do nestašica vode u postojećem vodovodu, pa seplanira njegovo "pojačavanje" sa drugih obližnjih izvora.

Nazivi njiva i njihovo porijeklo

Najčešći nazivi njiva u Buku su: Buk, Višnjevac, Njiverice, Kose, Vodice, Bukvici, Utrine,

Bjelike, Gajevi, Trbušnjaci, Prokop, Krčevine, Hududi itd.

Bukovi su dobili ime po tome što se nalaze pored potoka Buk po kojem je i selo dobilo i me, Na Višnjevcima su, prema kazivanjima, nekada izgajale višnje, Trbušnjaci su dobili ime zbog neravno izlomljenog terena, Gajevi zbog gustog niskog rastinja, Bukvici su pored bukove šume, Krčevine su nekada iskrčene, Vodice imaju više izvora itd.

Uzgoj žitarica, voća i povrća

U Buku nikada nije bilo neke organizovane proizvodnje voća i povrća. Ljudi su uglavnom proizvodili samo za svoje vlastite potrebe. Ovdje se sijala pšenica, kukuruz, paprika, grah, kupus i ostalo povrće i žitarice, što se i dana sije. Od voće, gaje se trešnje, kruške, jabuke, šljive i drugo voće, ali samo za vlastite potrebe. Zemlja se dana obrađuje traktorima, ali i volovskim i konjskim zapregama - zbog konfiguracije terena.

Zanatstvo

Bučani su uglavnom bili poljoprivrednici. Zanatstvom se niko nije bavio. Jeedni se gradevinskim poslovima u ovom selu bavio Habib Habibović, dok je poljoprivredne alatke (kosišta, krošnje, vile, sepeti grablje) izrađivao Sejdo Ibrić. Ni danas se u Buku niko ne bavi zanatstvom, niti ima registrovanih zanatskih radnji.

Običaji i nošnja

Narodni običaji i narodna nošnja ne razlikuju se od običaja koji su karakteristični za Džakule, ali i za ostala bošnjačka sela gračaničke opštine.

Bavljenje muzikom

Bučani su pooznati kao veseli i "raznodli" ljudi. Šargiju je najbolje svirao Mehmed Habibović, tradiciju su nastavili njegovi sinovi Mujo i Halil, koji su porodični "orkestar" pojačali i violinama. Snimili su i tri kasete izvorne muzike. Šargiju dobro svira i Bajro Habibović sin Ahmin